

KANGASNIEMEN KUNTA
Tarkastuslautakunta

ARVIOINTIKERTOMUS VUODELTA 2024

Sisällysluettelo

1. Tarkastuslautakunta	3
2. Tavoitteiden toteutuminen	5
2.1 Kuntastrategia ja tavoitteiden asettaminen.....	5
2.2 Yleistä	7
2.3 Sitovien tavoitteiden toteutuminen	7
2.3.1. Hallinto- ja talouspalvelut	7
2.3.2. Konserni- ja elinkeinopalvelut	9
2.3.5. Sivistys- ja hyvinvointipalvelut	11
2.3.6. Yläkoulun opetus.....	13
2.3.7. Lukion opetus.....	14
2.3.8. Sivistys- ja hyvinvointipalvelut yhteensä	16
2.3.9. Tekninen lautakunta.....	16
2.3.10. Tekniset palvelut yhteensä.....	18
3. Toiminnan arviointi	19
3.1. Toiminta ja talouskatsaukset	19
3.2. Henkilöstö	19
3.3. Kokonaistaloudellisten tavoitteiden toteutuminen 2024	20
3.4 Kokonaistalouden tunnusluvut 2024–2023	20
3.5 Talousarvion toteutuminen.....	21
3.6 Vesilaitos	22
4. Yhteenveto.....	22
5. Allekirjoitukset	23

1. Tarkastuslautakunta

Kunnanvaltuuston päätöksellä 23.8.2021 § 43 on valittu toimikaudeksi 2021–2025/5 tarkastuslautakuntaan seuraavat jäsenet ja henkilökohtaiset varajäsenet. Mervi Laitinen on valittu Anne Puikkosen tilalle 19.2.2024 §:ssä 4 tehdyllä päätöksellä:

Asema	Varsinainen Jäsen	Varajäsen
Puheenjohtaja	Pasi Hänninen	Sirpa Laitinen
Varapuheenjohtaja	Simo Hokkanen	Petri Pylvänäinen
Jäsen	Vesa Paronen	Petri Ikonen
Jäsen	Mervi Laitinen	Arto Tommola
Jäsen	Sirpa Sappinen	Marjo Heikkinen

Kuntalain 121 §:n mukaan tarkastuslautakunnan tehtävänä on:

- 1) Valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat;
- 2) arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla;
- 3) arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää;
- 4) huolehtia kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta;
- 5) valvoa 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi;
- 6) valmistella kunnanhallitukselle esitys tehtäviään koskeviksi hallintosäännön määräyksiksi sekä arvioinnin ja tarkastuksen talousarvioksi.

Kunnan hallintosäännön 76 §:n mukaan tarkastuslautakunnan tehtävänä on lisäksi:

- 1) seurattava tilintarkastajan tarkastussuunnitelman toteutumista sekä muutoinkin seurattava tilintarkastajan tehtävien suorittamista ja tehtävä tarpeen mukaan esityksiä tilintarkastuksen kehittämiseksi,
- 2) huolehdittava siitä, että tilintarkastusta varten on tarpeelliset voimavarat, jotka mahdollistavat tilintarkastuksen suorittamisen hyvän tilintarkastustavan edellyttämässä laajuudessa,
- 3) tehtävä aloitteita ja esityksiä lautakunnan, tilintarkastajan ja sisäisen valvonnan tehtävien yhteensovittamisesta mahdollisimman tarkoituksenmukaisella tavalla.

Arvioinnin tulokset raportoidaan valtuustolle annettavassa arviointikertomuksessa. Tarkastuslautakunta voi antaa myös muita tarpeelliseksi katsomiaan selvityksiä valtuustolle.

Toimikauden alussa lautakunta on laatinut arvioinnin nelivuotissuunnitelman koko toimikaudelle. Vuoden 2024 toiminnan ja talouden käsittelyä varten on lautakunta kokoontunut kuusi (6) kertaa. Vuodelle 2024 työohjelman mukaisesti lautakunnan painopistealueina olivat: sisäisen valvonnan järjestäminen ja riskienhallinta, konserniohjauksen toimivuus ja konsernivalvonnan järjestäminen, varhaiskasvatus ja hyvinvointi sekä teknisten palveluiden osalta hallinto, ruoka- sekä puhtauspalvelut ja

investoinnit. Kokousten yhteydessä on saatu selvityksiä kunnan talouden kehityksestä ja talousarvion toteutumisesta. Kokouksissa on kuultu kunnanjohtajaa ja muita kunnan johtavia ja tuloksikköjen toiminnasta vastaavia viranhaltijoita. Lautakunnan jäsenet ovat tutustuneet hallinnon pöytäkirjoihin, toiminta- ja taloussuunnitelmiin sekä tilinpäätökseen.

Lautakunta on saanut selonteon vuoden aikana vastuullisen tilintarkastajan suorittamasta tarkastuksesta. Lautakunnan työskentelyssä on otettu huomioon lautakunnan jäsenten esteellisydet.

Kuntalain mukaan tarkastuslautakunnan tehtävänä on valvoa sidonnaisuusilmoitusten tekoa. Kuntalain 84 §:n mukaan sidonnaisuusilmoitus tehdään tarkastuslautakunnalle, joka valvoo ilmoitusvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuuston tiedoksi. Tarkastuslautakunta on käsitellyt sidonnaisuusilmoitukset kokouksessaan 27.11.2024 § 41. Kunnanvaltuusto on saanut sidonnaisuusilmoitukset tietoonsa 9.12.2024 § 58. Lisäksi ilmoitukset ovat nähtävissä kunnan nettisivuilla.

Vuoden 2024 työohjelman mukaiset kokoukset:

Kokouspäivä	Aihe(et)
27.11.2024	Taloustarkastus ja talousarvio vuodelle 2025 ja tarkastuslautakunnan talousarvio vuodelle 2025, vuoden 2023 arviointikertomuksen lisäselvitykset, kunnan ajankohtaiset asiat
29.10.2024	Sisäisen valvonnan järjestäminen ja riskienhallinta, konsernivalvonta, investoinnit, konserniohjauksen toimivuus ja konsernivalvonnan järjestäminen, varhaiskasvatus ja hyvinvointi sekä vapaa-aika, päävastuullisen tilintarkastajan vaihtuminen
27.8.2024	Taloustarkastus, tilintarkastajan työohjelma vuodelle 2024, tarkastuslautakunnan työohjelma vuodelle 2024
8.5.2025	Tilintarkastajan raportointi, tilintarkastuskertomuksen käsittely, arviointikertomuksen hyväksyminen, sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan raportti vuodelta 2024
18.3.2025	Tilinpäätöksen 2024 esittely, arviointikertomuksen valmistelu
22.1.2025	Teknisen toimen hallinto, investoinnit ja ruoka- ja puhtauspalvelut, tilintarkastajan raportointi

Vuoden 2023 arviointikertomus on merkitty tiedoksi kunnanvaltuustossa 27.5.2024 § 25. Kunnanhallitus on antanut selvitykset arviointikertomukseen 4.11.2024 § 225.

Kunnanvaltuusto on käsitellyt selvitykset kokouksessaan 11.11.2024 § 39.
Tarkastuslautakunta on hyväksynyt saadut selvitykset.

Edellä kuvattujen tietojen perusteella tarkastuslautakunta antaa Kuntalain 121 §:n mukaisen arviointikertomuksen vuodelta 2024.

2. Tavoitteiden toteutuminen

2.1 Kuntastrategia ja tavoitteiden asettaminen

Vuoden 2024 tilinpäätös muodostuu tilinpäätös –asiakirjasta (toimintakertomus, tilinpäätös, konsernitilinpäätös ja taseyksikkönä esitetty vesihuolto). Erillisenä raporttina tehdään henkilöstöraportti, mikä ei ole osa varsinaista tilinpäätöstä.

Kuntalain 110 §:n mukaan valtuusto päättäessään talousarviosta ja –suunnitelmasta, hyväksyy kunnan toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet. Talousarviossa ja tilinpäätöksessä tavoitteita ja niiden toteutumia on selostettu talousarvion mukaisessa järjestyksessä. Kunnanvaltuusto on hyväksynyt uuden kuntastrategian vuosille 2022–2025 kokouksessaan 4.4.2022 § 23. Uuden kuntastrategian tavoitteita toteutettiin vuoden 2024 kuluessa monin eri tavoin. Uudessa kuntastrategiassa korostetaan kuntalaisten ja eri sidosryhmien osallistamista kunnan kehittämiseen.

Valtuustokauden strategiset painopisteet ovat

Turvallista arkea: Toimivat lähipalvelut ja hyvinvoivat kuntalaiset

Elinvoimaa ja toimeentuloa: Yrittäjyyttä ja työpaikkoja

Kirkkaan Puulan Rannalla: Kestävä ja vetovoimainen luonto- ja asuinympäristö

Visiona on ”Leikkiviä lapsia Puulan puhtaassa luonnossa”

- Visiomme Suomen kauneimmasta Kangasniemestä vuonna 2030: Turvallista arkea, hyvää elämää ja elinvoimaa kirkkaan Puulan rannalla. Rohkeasti eteenpäin katsova Kangasniemi tunnetaan toimivista lähipalveluista, vetovoimaisesta luonto- ja asuinympäristöstä sekä elinvoimaisesta yritystoiminnasta.

Talousarvio 2024 on tehty kunnanvaltuuston 2022 hyväksymän kuntastrategian periaatteilla. Strategian mukaisesti Kangasniemi on vuonna 2025 aktiivinen perheisiin panostava kunta, jossa on monipuoliset ja toimivat palvelut. Kunta saa voimaa eläväisestä keskustastaan, virkeistä kylistään ja aktiivisista yrityksistä ja järjestöistään. Kangasniemi tunnetaan puhtaasta luonnostaan ja sen ympärille rakentuvista virkistys- ja harrastusmahdollisuuksista.

Valtuustokauden 2022–2025 keskeisinä tavoitteita ovat olleet:

- 1) Panostamme ennalta ehkäisevässä terveyden edistämässä kunnan ja uuden hyvinvointialueen yhteistyöhön ja yhteisen palvelumallien kehittämiseen
- 2) Huolehdimme kuntalaisten kokonaisturvallisuudesta varautuen myös häiriötilanteisiin
- 3) Tuemme lähiyhteisöllisyyttä ja ehkäisemme yksinäisyyttä sekä syrjäytymistä. Edistämme kuntalaisten ja vapaa-ajan asukkaiden sekä kyläyhteisöjen osallisuutta ja vaikutusmahdollisuuksia.
- 4) Huolehdimme yhdistysten ja järjestöjen toimintaedellytyksistä. Tuemme ja arvostamme vapaaehtoistyötä. Kannustamme omaehtoiseen ja asukaslähtöiseen kunnan kehittämiseen.

- 5) Kehitämme Kangasniemeä ikäystävällisenä kuntana yhteistyössä uuden hyvinvointialueen kanssa
- 6) Varmistamme, että jokaisella lapsella ja nuorella on oikeus ja rauha kasvuun, kehitykseen ja oppimiseen laadukkaassa koulu- ja varhaiskasvatusympäristössä
- 7) Pidämme huolta siitä, että Kangasniemen lukio on ajanmukainen houkutteleva oppilaitos, joka kehittyy edelleen
- 8) Edistämme vuorovaikutteista, avointa ja keskustelevaa toiminta- ja johtamiskulttuuria. Huolehdimme kunnan työyhteisön hyvinvoinnista, kehitämme ja tuemme työyhteisötaitoja sekä panostamme henkilöstön yhdenvertaisuuteen.
- 9) Aktivoimme kuntalaisia harrastustoimintaan. Kehitämme kuntalaislähtöisesti eri väestöryhmille kohdennettuja innostavia ja helposti saavutettavia kulttuuritapahtumia ja vapaa-ajanpalveluja.

Kuntastrategian mukaan asetettujen tavoitteiden täyttyminen vuoden 2024 talousarviovuoden aikana on esitetty vastuualueittain.

Jokaisella strategiselle painopisteelle on asetettu useita tavoitteita valtuustokauden aikana toteutettavaksi. Samalla on määritetty, miten tavoitteen toteutumista arvioidaan ja kenellä on vastuu tavoitteen saavuttamiseksi. Kuntastrategiassa asetettuja tavoitteita toteutetaan vuosittain talousarviossa hyväksytyillä talousarviovuoden tavoitteilla. Lisäksi toimintakertomuksessa on selvitetty laajemmin elinkeinoelämään ja markkinointiin liittyviä toimenpiteitä.

Em. määritteiden lisäksi talousarvio sisältää vastuualueittaiset tulokortit, joissa on määritetty vastuualueittaiset tavoitteet. Samoin tulokorteissa on toiminnan laajuutta kuvaavia suorite- ja kustannustietoja. Tilinpäätösasiakirjoihin ja tehtäväalueisiin tutustumisensa perusteella tarkastuslautakunta tuo arviointikertomuksessaan esille lähinnä niitä asioita, joihin se on yksityiskohtaisemmin tutustunut tai joita sen mielestä ei ole riittävästi tuotu esille toimintakertomuksessa.

TARKASTUSLAUTAKUNNAN ARVIO KUNTASTRATEGIAN TOTEUTTAMISESTA	
Kuntastrategia vuosille 2022–2025 on tarkastuslautakunnan näkökulmasta valmisteltu hyvin ja selkeästi. Tarkastuslautakunta toteaa, että vuoden 2024 talousarvion laadinnassa on otettu huomioon kuntastrategia. Tavoiteasetannassa tulee edelleen kiinnittää huomiota siihen, että tavoitteet ovat sellaisia, jotka tähtäävät kunnan strategisten päämäärien saavuttamiseen mahdollisimman tarkoituksenmukaisella tavalla.	
<i>Tarkastuslautakunnan suositukset ja havainnot</i>	
• Tarkastuslautakunta pitää myönteisenä, että tilinpäätöksessä tavoitteet on kytketty selkeästi kuntastrategiaan • Tavoiteasetannassa tulisi edelleen kiinnittää huomiota siihen, että ne tähtäävät toimintojen kehittämiseen, joko palvelun laadun tai kustannustehokkuuden näkökulmasta. • Tavoitteet ja niiden mittarit vaativat kehittämistä, koska useiden tavoitteiden osalta ei ole selkeitä mittareita • Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että väestönlaskua saadaan hillittyä kunnan omilla toimenpiteillä ja hyvinvointialueuudistuksen jälkeen sote-palveluverkosto säilyy vähintään samalla tasolla kuin ennenkin. Tavoite tulisi olla väestön kasvu.	

2.2 Yleistä

Valtiontalouden tasapainottamistoimien vaikutukset ovat jo pitkään heijastuneet voimakkaasti kuntatalouteen. Selvimmin tämä näkyy kuntien valtionosuuksien määrässä. Valtionosuudet ovat pienentyneet valtionosuusleikkausten vuoksi ja valtionosuudet ovat pysyvästi pienempiä sote-uudistuksen vuoksi. Lisäksi valtionosuuksien rahamäärä ei ole seurannut kustannusten todellista muutosta. Tarkastuslautakunta pitää huolestuttavana, että hyvinvointialueiden taloudellisesti heikot tilinpäätökset ja talouden tasapainottamisvelvoite saattaa näkyä pienillä paikkakunnilla toimintojen lakkauttamisena tai keskittämisenä isompiin kaupunkeihin. Kangasniemen tulee pystyä kehittämään palvelurakennettaan ja säilyttämään hyvinvointialueen tuottamat palvelut vähintään samalla tasolla kuin se on ollut aiemminkin.

Kangasniemen kuntatalous noudatti vallinnutta kehitystä ja vuodelta 2024 tehtiin talousarvion ylittänyt tulos. Tilikauden tulos oli 136 043 euroa kuin alkuperäisessä talousarviossa tuloksen arvioitiin olevan alijäämäinen -308 605 euroa. Uudet kriisikuntakriteerit painottavat konsernitilinpäätöksen lukuja, joka Kangasniemen kunnalla on taloudellisesti heikompi. Konsernilla ei kuitenkaan ole kertynyttä alijäämää.

Hyvästä talousvuodesta huolimatta ikääntyvä väestö edellyttää kunnalta tulevaisuudessa mittavia sopeutustoimia. Väestörakenteen muutos näkyy vuosi vuodelta enemmän kunnan talouslukuissa muun muassa verotulokertymässä ja palveluiden järjestämisenä. Kunnan ja koko kunnallishallinnon tehtäväkenttä on joutunut hyvinvointialueuudistuksen myötä uudelleen tarkastelun kohteeksi.

2.3 Sitovien tavoitteiden toteutuminen

Vuoden 2024 talousarvio pohjautui kuntastrategiaan valtuustokaudelle 2022–2025. Tarkastuslautakunta huomauttaa, että vuoden 2024 tilinpäätöksessä strategisten tavoitteiden toteutumista on edelleen esitetty niukasti. Lähinnä tuloskorteilta käy ilmi valtuuston eri palvelualueille esittämät tavoitteet ja niiden toteutumat. Tarkastuslautakunta pitää positiivisena, että tilinpäätöksessä tavoitteita on kytketty uudistettuun kuntastrategiaan, mutta kehottaa edelleen avaamaan tavoitteiden toteumia kattavasti ja seikkaperäisesti.

2.3.1. Hallinto- ja talouspalvelut

Hallinto- ja talouspalvelut tuottavat keskitetysti kunnan hallinto- ja henkilöstöpalvelut, talouspalvelut, tietohallintopalvelut sekä työllisyyspalvelut, sekä asiantuntijapalveluita eri hallintokunnille päätöksenteon tueksi sekä vastaa kunnanhallituksen ja -valtuuston kokousten valmistelusta ja täytäntöönpanosta. Alla on esitetty tavoitteiden toteumia, tavoitetasoa ja toteutumista tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen tietojen perusteella.

Toiminnan tavoite	Toteuma
Hallintopalvelut, vastuuhenkilö hallintojohtaja	
Panostamme ennalta ehkäisevässä terveyden edistämisessä kunnan ja uuden hyvinvointialueen yhteistyöhön ja yhteisten palvelumallien kehittämiseen	Arviointi: Hyvinvointialueen ja kunnan välisen yhteistyön kehittäminen ja järjestöjen työllistämisedellytysten turvaaminen hyvinvointialueen otettua vastuun kuntouttavasta työtoiminnasta. Toteuma 2024: Yhteistyöpalaveri pidetty hyvinvointialueen kanssa. Hyvinvoinnin kokonaisuutta suunniteltu poikkihallinnollisesti.
Huolehdimme yhdistysten ja järjestöjen toimintaedellytyksistä. Tuemme ja arvostamme vapaaehtoistyötä. Kannustamme omaehtoiseen ja asukaslähtöiseen kunnan kehittämiseen.	Arviointi: Panostamme kunnan sähköisten palveluiden kehittämiseen kuntalaisille Toteuma 2024: Toteutuu suunnitelman mukaisesti.
Kehitämme Kangasniemeä ikäystävällisenä kuntana yhteistyössä uuden hyvinvointialueen kanssa.	Arviointi: Vanhus- ja vammaisneuvoston aktiivisen toiminnan tukeminen. Toteuma 2024: Vanhus- ja vammaisneuvoston toiminta aktiivista
Edistämme vuorovaikutteista, avointa ja keskustelevaa toimintaa ja johtamiskulttuuria. Huolehdimme kunnan työyhteisön hyvinvoinnista, kehitämme ja tuemme työyhteisötaitoja sekä panostamme henkilöstön yhdenvertaisuuteen.	Arviointi: Kunta on arvostettu ja tavoiteltu työnantaja. Kunnan henkilöstöjohtamisessa ja työsuojelussa korostuvat työyhteisötaidot, työntekijätaidot ja esimiestaidot. Perehdytämme henkilöstön uuden Intran tiedottamiseen ja jatkamme perehdyttämisen kehittämistä turvataksemme yhdenvertaisen tiedonsaannin jokaiselle kunnan työtekijälle. Toteuma 2024: Toteutuu suunnitelman mukaisesti. Intra (Hiski) aktiivisessa käytössä. Uusi hallintojohtaja on rekrytoitu.
Pidämme huolta siitä, että Kangasniemen lukio on ajanmukainen houkutteleva oppilaitos, joka kehittyy edelleen.	Arviointi: Tietohallintopalvelut huolehtivat siitä, että lukiolla on käytettävissä ajanmukaiset ICT-laitteet ja niiden määrä on riittävä. Toteuma 2024: Toteutunut suunnitellusti.
Olemme yritysten vahva ja haluttu kumppani. Tuemme tarpeen vaatiessa yritysten kasvua ja innovaatiotoimintaa.	Arviointi: Työllisyyspalveluiden toiminnan kehittäminen vastaamaan yritysten työvoiman saatavuuden tarpeita. Toteuma 2024: Toteutuu suunnitelman mukaisesti
Valmistaudumme työvoimapalveluiden siirtoon kunnille. Kehitämme uusia kustannustehokkaita työllisyshoidon malleja yhteistyössä paikallisten yritysten, järjestöjen ja alueellisen kumppaniverkoston kanssa.	Arviointi: Työllisyyspalveluiden kehittäminen vastaamaan tulevaa kunnille siirtyvää järjestämisvastuuta. Vahva yhteistyö eri toimijoiden kanssa. Toteuma 2024: Toteutui suunnitelman mukaisesti. Työllisyyslautakunta on perustettu ja aloittanut toimintansa kesäkuussa. Kangasniemellä varapuheenjohtajan paikka.
Hyödynnämme	Arviointi:

mahdollisimman monipuolisesti paikallisia yrityksiä kunnan palvelutuotannossa, hankinnoissa sekä kehittämistoiminnassa.	Hankintoja ohjataan kriteereillä, jotka mahdollistavat pienten paikallisten yritysten osallistumista kilpailutuksiin. Kriteereissä huomioidaan lain ja hankintasääntöjen vaatimukset. Toteuma 2024: Toteutuu suunnitelman mukaisesti. Hankintavuoropuhelua tehty paikallisesti mm. Hankintaillalla keväällä.
Luomme uusia palvelumalleja monipaikkaisuuden ja etätyön mahdollistamiseksi.	Arviointi: Kunta tukee edelleen Laajakaistahankkeen toteutumista. Langaton vierailijaverkkohankkeen toteutusta jatketaan kunnan kiinteistöihin keskustan alueella. Toteuma 2024: Toteutuu suunnitelman mukaisesti.
Vahvistamme kunnan kokonaisvetovoimaa ja ylläpidämme kuntatalouden tasapainoa	Arviointi: Talouspalvelut vastaavat siitä, että kuntatalouden tasapainon edellyttämät tehokkaat taloushallintoprosessit ja järjestelmät edustavat kehityksen kärkeä ja mahdollistavat tarkan, läpinäkyvän ja ajantasaisen talouden seurannan kustannustehokkaasti. Toteuma 2024: Toteutuu suunnitelman mukaisesti. Accunan käyttö aktiivista sekä budjetoinnissa että raportoinnissa.

Hallinto- ja talouspalveluiden alaisten toimintojen toimintatulot olivat talousarviossa 0,1 milj. euroa ja toteutuma oli 0,3 milj. euroa. Toimintakulut olivat talousarviossa 2,22 milj. euroa ja toteutuma oli 2,32 milj. euroa. Nettomenot (toimintakate) talousarviossa olivat 2,1 milj. euroa ja toteutuma oli 2,01 milj. euroa. Sekä toimintatuotot että toimintakulut ylittivät talousarvion. Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että hallintopalveluissa on riittävät resurssit ja kuntalakia noudatetaan kaikessa päätöksenteossa.

TARKASTUSLAUTAKUNNAN ARVIO HALLINTOPALVELUISTA
Tarkastuslautakunta pitää myönteisenä, että tavoitteita on saavutettu ja tavoitteet on kytketty selkeästi kuntastrategiaan. Tavoitteiden mittaamista voidaan edelleen kehittää ja selkeyttää arviointityön tueksi.

2.3.2. Konserni- ja elinkeinopalvelut

Elinkeinopalvelujen tavoitteena on paikallisen elinkeinoelämän toimintaedellytysten turvaaminen ja kehittäminen. Elinkeinopalvelujen yleistavoitteisiin liittyvät yritysten tukeminen ja neuvontapalvelun kehittäminen, kuntamarkkinoinnin uudistaminen sekä matkailun ja tapahtumatuotannon edistäminen. Toiminnan painopisteitä ovat - aloittavien yritysten neuvontapalvelut ja yritysten omistajanvaihdoksen tukeminen - elinkeinotoimintaa ja kunnan elinvoimaa edistävien hankkeiden suunnittelu ja toteutus - yritysten työvoiman saatavuuden turvaaminen - luontoon ja kulttuuriin perustuvien tapahtumien ja aktiviteettien kehittäminen - uusien matkailun palvelukokonaisuuksien suunnittelu ja toteutus - kuntabrändin ja sen markkinoinnin uudistaminen - korkeakoulu- ja oppilaitosyhteistyön kehittäminen - paikallisten yritysten ja kunnan vuorovaikutuksen edistäminen.

Yleisenä tavoitteena on ollut uusien yrittäjien houkuttelu alueelle sekä uusien yrittäjien ja työpaikkojen määrän kasvu ja kunnan kokonaisvetovoiman lisääminen.

Toiminnan tavoite	Toteuma
Konserni- ja elinkeinopalvelut, vastuuhenkilö kunnanjohtaja	

Olemme yritysten vahva ja haluttu kumppani. Tuemme tarpeen vaatiessa yritysten kasvua ja innovaatiotoimintaa	Arviointi: Kunnan henkilöstön säännöllisten yritysvierailujen toteutus. Vähintään kolmen yritystapahtuman toteutus yhteistyössä kunnan kanssa Yritysten kasvun ja innovaatiotoiminnan tukeminen tarvittaessa hankkeiden ja oppilaitosyhteistyön avulla. Tavoite: vähintään yksi hanke käynnissä Toteutuma 2024: Yritysvierailuja toteutettu ja yritystapahtumia järjestetty tavoitteen mukaisesti. Yrityksille suunnattu hankintailta järjestetty. Lapaskankaan yritysten energiatuotannon kehittämistilaisuus järjestetty. Kehitysalustoilla innovaatioita ja elinvoimaa Kangasniemelle hankkeen toimenpiteitä toteutettu. Yrityksille suunnattua rekry-koulutusta valmisteltu. Matkailuilta matkailuyrityksille toteutettu. VisitKangasniemi-hanke on toteutettu yhteistyössä yritysten kanssa. PuulaToursin kanssa yhteistyönä on toteutettu maanantairisteilyjä koskeva pilotti. Tuulivoimatuotantoa koskeva yleisötilaisuus järjestetty yrityskumppanin kanssa. Tuulivoimaa, osayleiskaavaa ja 4.vaihemaakuntakaavaa koskeviin tilaisuuksiin on osallistuttu ja kuntalaisten palautteisiin vastattu. Karhuvuorelta rantatorille – hankkeen projektipäällikkö on rekrytoitu ja hankkeen toiminta on käynnistetty.
Tarjoamme yrityksille neuvontaa asiakaslähtöisesti alueellisen yhteistyöverkoston puitteissa niin omistajavaihdoksissa, yrityksen perustamisessa kuin muissa yrittäjän arjen haasteissa	Arviointi: Yhteistyö Mikkelin seudun uusyrityskeskukseen kanssa (tavoite: vähintään 12 uutta yritystä perustettu) Toteutuma 2024: Uusia rekisteröityjä yrityksiä perustettu Kangasniemelle 20 kpl, lopetettuja yrityksiä 25 kpl. Yhteensä Mikkelin seudulle rekisteröity 291 uutta yritystä. Yritysten omistajavaihdoksia edistetty (mm. Läsäkosken Kartano Oy ja Kukka Elisa). Myytin Murtajat –yrityskauppaa koskevan neuvontatilaisuus järjestetty Yrittäjät ry:n ja Uusyrityskeskukseen kanssa. Nuorille suunnatuista 4H yrityssetelien toimintamallista on sovittu ja yhteistyösopimus tehty.
Pidämme yritysten tarpeiden tunnistamista ensiarvoisen tärkeänä kunnan kehittämisen kannalta. Ylläpidämme säännöllistä vuoropuhelua yrittäjien ja kunnan välillä.	Arviointi: Kunnan ja yritysten yhteisten keskustelutilaisuuksien järjestäminen säännöllisesti (vähintään kerran kuukaudessa yhteiset aamukahvit) Kehitysalustoilla innovaatioita ja elinvoimaa Kangasniemelle -hankkeen tavoitteiden toteuttaminen yhteistyössä paikallisten yritysten kanssa Toteutuma 2024: Yrittäjien ja kunnan aamukahvitilaisuuksia järjestetty säännöllisesti. Kaikille avoimia Torilla tavataan –kansalaiskeskustelua on järjestetty kunnanjohtajan johdolla kuukausittain Kangasniemen rantatorilla. Kehitysalustoilla innovaatioita ja elinvoimaa Kangasniemelle ja Karhuvuorelta rantatorille –hankkeita on toteutettu
Valmistaudumme työvoimapalveluiden siirtoon kunnille. Kehitämme uusia kustannustehokkaita työllisyydenhoidon malleja yhteistyössä paikallisten yritysten, järjestöjen ja alueellisen kumppaniverkoston kanssa.	Arviointi: TE25 –uudistuksen valmistelu yhteistyössä perustettavan työvoimapalvelualueen jäsenkuntien kanssa. Palvelusuunnitelman täsmäntäminen siten, että Kangasniemen edut turvataan kustannustehokkaan työllisyyden hoidon osalta. Tavoite: Kangasniemi on aktiivisena toimijana mukana TE25 –uudistuksen valmisteluhankkeessa Paikallisten yritysten rekrytoinnin tukeminen Kehitysalustoilla innovaatioita ja elinvoimaa Kangasniemelle –hankkeen tavoitteiden mukaisesti. Tavoite: Yritysten rekrytoinnin tukeminen oppilaitosyhteistyön ja yhteismarkkinoinnin avulla Toteutuma 2024: TE25 -uudistuksen valmisteluryhmien työskentely jatkunut. Duunituvan tulevaisuuden toimintamallia suunniteltu. Elinvoimakoordinaattorin rekrytointi on toteutettu valmisteltu osana TE-uudistukseen valmistautumista. Kehityshankkeiden toimenpiteitä on toteutettu.
Hyödynnämme mahdollisimman monipuolisesti paikallisia yrityksiä kunnan palvelutuotannossa, hankinnoissa sekä kehittämistoiminnassa.	Arviointi: Hankintoja ohjataan kriteereillä, jotka mahdollistavat pienten paikallisten yritysten osallistumista kilpailutuksiin. Kriteereissä huomioidaan lain ja hankintasääntöjen vaatimukset. Toteutuma 2024: Yrityksille suunnattu hankintailta järjestetty. Paikalliset yritykset on huomioitu hankintaohjeen ja -lain sallimissa puitteissa.

Etsimme toimintamalleja, joiden avulla tuetaan paikallisten tuotteiden ja palvelujen tunnettuutta.	Arviointi: Toimintamalleja kehitetään yhteistyössä paikallisen yritysverkoston kanssa sekä Kehitysalustoilla innovaatioita ja elinvoimaa Kangasniemelle -hankkeen avulla Paikallisten tuotteiden esille nostaminen huomioidaan kunnan digimarkkinoinnissa ja monikanavaisessa viestinnässä. Tavoite: 2 uutta markkinoinnin toimintamallia Toteuma 2024: Paikallisille matkailuyrityksille suunnattu VisitKangasniemi –yritysrhythmanke on saanut rahoituksen ja hanke on toteutettu. Karhuvuorelta rantatorille –hankehakemus on viimeistely ja toimitettu rahoittajalle. Etelä-Savon maakuntaliitto on tehnyt hankkeesta myönteisen rahoituspäätöksen (JTF-hanke). Paikallisten yritysten avoimia työpaikkoja on julkaistu kunnan digitaalisessa viestinnässä. Kunnan digimarkkinointia kehitetty erityisesti sosiaalisessa mediassa
---	---

Keskeisimpiä riskejä ja epävarmuustekijöitä on esitelty tilinpäätöksessä 2024. Elinkeinojen ja kunnan elinvoiman kehittämisen riippuvuus hankerahoituksen saatavuudesta, muuttoliike ja ikääntyvä väestö rakenne nähdään keskeisimpänä riskeinä. Tilinpäätöksessä mainitaan, että kunnan kehittäminen on yhä enemmän hankerahoituksen varassa. Hankkeiden määräaikaisuus ja rahoituksen ehdot asettavat omat rajoitteensa kehittämistyölle (rahoitettavien kohteiden tukikelpoisuus ym.). Hankerahoituksen saamiseen liittyy epävarmuus, mikä asettaa omat haasteensa pitkäjänteiselle kehittämistyölle. Väestökehitys ja nettomuutto on pysynyt kuluvana vuonna varsin suotuisana, vaikka kunnan väkimäärä on ollut hitaassa laskussa. Selittävänä tekijänä on ollut erityisesti alhainen syntyvyyskehitys.

Konserni- ja elinkeinopalveluiden toimintatuotot olivat 668 tuhatta euroa (TA 470 tuhatta euroa) ja toimintakulut 966 tuhatta euroa (TA 937 tuhatta euroa). Toimintatuotot ja toimintakulut ylittivät talousarvion, mikä näkyy positiivisesti toimintakatteessa -300 tuhatta euroa. Tarkastuslautakunta pitää positiivisena, että konserni- ja elinkeinopalveluiden taloudellinen toiminta oli hyvää.

Työttömyysprosentti oli joulukuun 2024 lopussa 11,8 (10,5) prosenttia. Etelä-Savon työttömyysprosentti oli 12,8 (8,1) prosenttia. Tarkastuslautakunta pitää negatiivisena, että työttömyysprosentti on kasvanut edellisvuodesta. Asukasmarkkinointia on syytä edelleen tehostaa. Asukasmäärä oli vuonna 2024 yhteensä 5 063 (5 115).

TARKASTUSLAUTAKUNNAN ARVIO KONSERNI- JA ELINKEINOPALVELUISTA
Tarkastuslautakunta korostaa, että kunnan vetovoimatekijöitä kehitetään, kuntaan saadaan uusia asukkaita ja väestömuutoksen kehitys saadaan positiiviseksi. Kunnan tulee huomioida päätöksenteossa ikääntyvä ja samaan aikaan aleneva väestö rakenne. Väestömuutoksen kääntyminen positiiviseksi vaatii konkreettisia toimenpiteitä ja oikeiden kohderyhmien saavuttamista sekä kunnan vetovoimatekijöiden vahvistamista.
Tarkastuslautakunta huomauttaa, että tavoitteet tulee olla toiminnan luonne huomioiden mahdollisimman tarkoituksenmukaisia, mittarit tulee olla mitattavissa ja selkeästi johdettu kyseiseen tavoitteeseen ja tavoiteasetanta tulee kokonaisuudessaan palvella kuntastrategian toteutumista.

2.3.5. Sivistys- ja hyvinvointipalvelut

Sivistys- ja hyvinvointitoimen hallinto ohjaa toimialaa kohti kuntastrategiassa määritellyjä tavoitteita. Tavoitteena on tuottaa sivistys- ja vapaa-ajan palveluita kustannustehokkaasti sekä edistää niiden avulla kuntalaisten hyvinvointia. Hallinto- ja

lautakuntapalveluiden osalta pääpaino on kuntalaisten hyvinvointiin liittyvien suunnitelmien työstämisessä ja seurannassa sekä yhteistyökumppanien toiminnan toteutumisen seurannassa.

Toiminnan tavoite	Toteuma
Hallinto- ja lautakuntapalvelut, vastuuhenkilö sivistys- ja hyvinvointijohtaja	
Panostamme ennalta ehkäisevässä terveyden edistämässä kunnan ja uuden hyvinvointialueen yhteistyöhön ja yhteisten palvelumallien kehittämiseen	Arviointi: Toimialan edustajat osallistuvat hyvinvointialueen terveyttä edistävien toimielimien toimintaan ja yhteensovittavat maakunnallisia tavoitteita kunnan eri suunnitelmiin. Kunnallisten ja maakunnallisten hyvinvointisuunnitelmien tavoitteiden yhteensovittaminen on osoitettavissa konkreettisesti kunnan suunnitelmissa. Toteuma 2024: Toteutunut suunnitelman mukaisesti
Huolehdimme kuntalaisten kokonaisturvallisuudesta varautuen myös häiriötilanteisiin	Arviointi: Toimialan valmiussuunnitelma ja sen yksikkökohtaiset alasuunnitelmat päivitetään vuoden 2024 aikana. Toteuma 2024: Valmisteilla, valmiussuunnitelma päivitetty, tehtäväkorttien pohjat tehty ja esimiehet ovat alkaneet täyttää tehtäväkortteja.
Tuemme lähiyhteisöllisyyttä ja ehkäisemme yksinäisyyttä sekä syrjäytymistä. Edistämme kuntalaisten ja vapaa-ajan asukkaiden sekä kyläyhteisöjen osallisuutta ja vaikutusmahdollisuuksia.	Arviointi: Edistämme kuntalaisten keskinäistä yhteistyötä ja osallisuutta ottamalla siihen liittyviä konkreettisia tavoitteita hyvinvointisuunnitelmaan. Toteuma 2024: Toteutunut suunnitelman mukaisesti
Huolehdimme yhdistysten ja järjestöjen toimintaedellytyksistä. Tuemme ja arvostamme vapaaehtoistyötä. Kannustamme omaehtoiseen ja asukaslähtöiseen kunnan kehittämiseen	Arviointi: Järjestöjä tuetaan sivistys- ja hyvinvointilautakunnan myöntämin avustuksin. Järjestöavustuksiin kohdennetut varat käytetään kokonaisuudessaan. Toteuma 2024: Toteutunut suunnitelman mukaisesti
Kehitämme Kangasniemeä ikäystävällisenä kuntana yhteistyössä uuden hyvinvointialueen kanssa.	Arviointi: Ikääntyvän väestön uusi suunnitelma otetaan käyttöön ja arvioidaan suunnitelman toteutumista. Toteuma 2024: Toteutunut suunnitelman mukaisesti
Pidämme huolta siitä, että Kangasniemen lukio on ajanmukainen houkutteleva oppilaitos, joka kehittyy edelleen.	Arviointi: Lukion toimintaedellytyksiä sekä vetovoimaisuutta pyritään lisäämään toimintoja kehittämällä sekä aktiivisella markkinoinnilla. Toteuma 2024: Toteutunut suunnitelman mukaisesti
Vahvistamme kunnan kokonaisvetovoimaa ja ylläpidämme kuntatalouden tasapainoa.	Arviointi: Sivistys- ja hyvinvointitoimen hallinto huolehtii palveluverkon vuosittaisesta seurannasta. Palveluverkkoa tarkastellaan ja kehitetään suhteessa palvelujen tarpeeseen. Asia todentuu lautakunnan päätöksenteossa Toteuma 2024: Toteutettu suunnitelman mukaisesti.
Edistämme kunnan ilmasto-ohjelman tavoitteita ja tavoittelemme hiilineutraalisuutta vuoteen	Arviointi: Sivistys- ja hyvinvointitoimen hallinnossa kiinnitetään huomiota ilmasto-ohjelman edellyttämiin toimenpiteisiin. Hallinnossa mahdollistetaan osittainen etätyö ja suositetaan etäkokouksia ja -koulutuksia muille paikkakunnille

2035 mennessä	matkustamisen sijasta. Asia todentuu matkalaskutuksessa. Toteuma 2024: Toteutettu suunnitelman mukaisesti.
---------------	---

Keskeisimmät riskit tavoitteiden saavuttamiselle:

Kansainvälisen tilanteen kiristymisen siten, että toiminnan painopisteitä joudutaan muuttamaan akuutisti eikä suunnitelmien yksilöityjä tavoitteita ole mahdollista saavuttaa.

TARKASTUSLAUTAKUNNAN ARVIO SIVISTYS- JA HYVINVOINTIPALVELUISTA
<i>Tarkastuslautakunta toteaa, että tavoitteet ovat olennaisilta osin saavutettu. Tarkastuslautakunta huomauttaa, että tavoitteiden tulee olla mitattavia, mutta toteaa, että tavoitteet on toisaalta selkeästi johdettu kuntastrategiaan. Tavoitteet tulee johtaa kuntastrategiasta, mutta semmoisenaan kuntastrategian mukaiset tavoitteet eivät sovellu käytettäväksi toiminnassa.</i>

2.3.6. Yläkoulun opetus

Kankaisten koulussa järjestetään perusopetuksen vuosiluokkien 7. - 9. opetussuunnitelman mukaista opetusta. Yleisopetuksen lisäksi Kankaisten koulussa järjestetään laaja-alaista erityisopetusta sekä luokkamuotoista erityisopetusta. Opinto-ohjauksella pyritään löytämään kullekin koulunsa päättävälle nuorelle sopiva jatko-opiskelupaikka toisen asteen koulutuksessa

Toiminnan tavoite	Toteuma
Opetus/Yläkoulu, vastuuhenkilöt lukion- ja yläkoulun rehtori	
Panostamme ennalta ehkäisevässä terveyden edistämässä kunnan ja uuden hyvinvointialueen yhteistyöhön ja yhteisten palvelumallien kehittämiseen	Arviointi: Terveyden edistämiseen liittyviä asioita mitataan kouluviihtyvyysskyselyssä ja valtakunnallisessa kouluterveyskyselyssä. Konkreettisena esimerkkinä kunnan ulkopuolisten tukijaksojen määrän väheneminen. Toteuma 2024: Valtakunnalliseen kouluterveyskyselyyn osallistutaan keväällä 2025 aikataulun mukaisesti. Yläkoululaisten tukijaksot ovat vähentyneet kunnan ulkopuolella.
Huolehdimme kuntalaisten kokonaisturvallisuudesta, varautuen myös häiriötilanteisiin	Arviointi: Palo- ja turvallisuusharjoitusten toteutuminen todetaan lukuvuosisuunnitelman arvioinnin yhteydessä. Toteuma 2024: Toteutetaan vuosisuunnitelman mukaisena keväällä 2025.
Varmistamme, että jokaisella lapsella ja nuorella on oikeus ja rauha kasvuun, kehitykseen ja oppimiseen laadukkaassa koulu- ja varhaiskasvatusympäristössä.	Arviointi: Kouluissa järjestetään säännöllisesti terveys- ja turvallisuustarkastukset. Opintojen edistymistä sekä perusopetuksesta valmistumista seurataan. Toteuma 2024: THL:n terveys- ja turvallisuuskierrokset toteutuneet lokakuussa 2024 eri opetusyksiköissä. Opetushenkilöstö varmistaa jokaisen oppilaan etenemisen opinnoissaan ikätason mukaisesti.
Pidämme yritysten tarpeiden tunnistamista ensiarvoisen tärkeänä kunnan kehittämisen kannalta. Ylläpidämme säännöllistä vuoropuhelua yrittäjien ja kunnan välillä.	Arviointi: Koulussa järjestetään yrittäjien ja vierailijoiden käyntejä oppitunneilla. Yrittäjyyteen ja taloustaitoon liittyviä valinnaiskursseja toteutetaan valintojen perusteella. Toteuma 2024: Taloustaitojen valinnainen oppiaine toteutunut suunnitellusti.

Edistämme kunnan ilmasto-ohjelman tavoitteita ja tavoittelemme hiilineutraalisuutta vuoteen 2035 mennessä	Arviointi: Kestävän kehityksen periaatteiden, kierrätyksen ja lajittelun toteuttaminen opetuksessa. Kimppakyyditykset työmatkoilla sekä siirtymiset oppitunneille lihasvoimin. Toteuma 2024: Toteutunut suunnitellusti.
Kehitämme omaleimaisia ja vetovoimaisia luontoon ja kulttuurin perustuvia aktiviteetteja, tapahtumia sekä elämyspalveluja yhteistyössä matkailuyritysten ja muiden sidosryhmien kanssa.	Arviointi: Hyvinvointi- ja liikuntatapahtumat koulupäivinä, kuten jalkapallo-, frisbeegolf-turnaukset, opintoretket metsä- ja muussa lähiluontoympäristössä. Toteuma 2024: Toteutuneet vuosisuunnitelman mukaisina

Keskeisimmät riskit tavoitteiden saavuttamiselle:

Opiskeluhuollon ja sosiaalitoimen henkilöitä ei resursoida riittävästi Kangasniemelle uudella hyvinvointialueella.

Talousarvion mukainen tavoite oppilaat/yläkoulu oli 149 (toteuma 147), toimintakate/oppilas 14.020 (toteuma 14.054) ja tuntikehys/vtt 11.500 (toteuma 11.798).

Toimintatuotot olivat 18.467 euroa (TA 0) ja toimintakulut 1.390.690 (TA 1.344.466). Toimintakate oli -1.372.223 euroa (TA -1.344.466).

TARKASTUSLAUTAKUNNAN ARVIO YLÄKOULUN OPETUKSESTA
<i>Tarkastuslautakunta toteaa, että tavoitteet ovat olennaisin osin saavutettu.</i> <i>Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että yläkoulussa on riittävät resurssit mm. erityisopetukseen, jotta voimme tukea oppimistavoitteiden saavuttamista. Samoin resurssit kouluun jalkautuvan nuorisotyön osalta ovat nuorten hyvinvoinnin kannalta tärkeässä roolissa.</i>

2.3.7. Lukion opetus

Kangasniemen lukiossa tarjotaan lukiolain mukaista lukiokoulutusta. Kangasniemen lukio on yleislukio, joka tarjoaa hyvän oppimisympäristön ja mahdollisuuden suorittaa monipuoliset lukio-opinnot kotipaikkakunnalla. Lukiolla on hyvät yhteydet muihin alueen lukioihin ja korkeakouluihin. Lukiossamme tehdään yritys yhteistyötä ja tarjotaan mahdollisuus kansainvälisyystoimintaan. Lukion opiskelijoille on tarjolla erityisopetusta, tukea ja opinto-ohjausta, joka auttaa jokaista opiskelijaa hakeutumaan itselleen sopivalle uralle / jatko-opintopaikkaan. Lukion opiskelijahuolto toteutetaan yhdessä hyvinvointialueen kanssa.

Toiminnan tavoite	Toteuma
Opetus/Lukio, vastuhenkilöt lukion- ja yläkoulun rehtori	
Panostamme ennalta ehkäisevässä terveyden edistämässä kunnan ja uuden hyvinvointialueen yhteistyöhön ja yhteisten palvelumallien kehittämiseen	Arviointi: Opiskeluhuoltopalvelut ovat opiskelijoiden saatavilla. Kouluviihtyvyys. Alakysely ja valtakunnallinen kouluterveyskysely mittaa toteutumista. Toteuma 2024: Valtakunnalliseen kouluterveyskyselyyn osallistutaan keväällä 2025. Lukion ryhmäohjaajien haastattelut ja kyselyt toteutuneet. Kouluterveydenhoitajan työn vakituinen jatkaaja vielä kysymysmerkki.
Huolehdimme kuntalaisten	Arviointi:

kokonaisturvallisuudesta varautuen myös häiriötilanteisiin	Palo- ja turvallisuusharjoitusten toteutuminen toimintasuunnitelman arvioinnin yhteydessä. Toteuma 2024: Paloharjoitus suunniteltu toteutettavaksi osana vuosisuunnitelmaa.
Varmistamme, että jokaisella lapsella ja nuorella on oikeus ja rauha kasvuun, kehitykseen ja oppimiseen laadukkaassa koulu- ja varhaiskasvatusympäristössä.	Arviointi: Terveys- ja turvallisuustarkastukset oppimisympäristöissä. Opintojen edistymisen ajantasainen seuraaminen sekä riittävä resurssointi opetuksen järjestämiseksi oppilasaines huomioon ottaen. Ylioppilastutkinnon suorittaneiden määrä. Toteuma 2024: THL:n terveys- ja turvallisuuskierrokset tehty syksyllä 2024 eri opetusyksiköissä. Sisäilmatyöryhmä perustettu ilmanvaihtoon ja puhtauteen liittyen. Opetushenkilöstö varmistaa jokaisen opiskelijan etenemisen opinnoissaan opiskelusuunnitelman mukaisesti. Lukion oppimäärän suorittaneiden ja yo-tutkinnon suorittaneiden määrä odotetun mukainen.
Pidämme huolta siitä, että Kangasniemen lukio on ajanmukainen houkutteleva oppilaitos, joka kehittyy edelleen.	Arviointi: Lukion vuosisuunnitelmaan asetetaan ajanmukaiset toiminnallisten tavoitteet, joiden toteutumista arvioidaan lukuvuosikertomuksessa. Lukion opiskelijamäärä ei laske. Toteuma 2024: Opiskelijamäärä on lähes optimaalinen. Toiminnallisissa tavoitteissa työskennellään edelleen kv-opiskelijoiden kotouttamiseksi.
Edistämme vuorovaikutteista, avointa ja keskustelevaa toiminta- ja johtamiskulttuuria. Huolehdimme kunnan työyhteisön hyvinvoinnista, kehitämme ja tuemme työyhteisötaitoja sekä panostamme henkilöstön yhdenvertaisuuteen.	Arviointi: Työnantajan järjestämään työhyvinvointikyselyyn osallistumiseen kannustetaan, koulussa järjestetään tiimi- ja yksilökehityskeskusteluja. Terveysten- ja turvallisuuteen liittyvien tarkastuskierrosten koonneissa todettujen riskien poistamista seurataan. Toteuma 2024: Tva-, tsa- ja kehityskeskustelut ovat toteutuneet suunnitellusti. Terveys- ja turvallisuusriskien poistamisessa edistytty vain joltain osin mutta asioiden käsittely vielä kesken.
Pidämme yritysten tarpeiden tunnistamista ensiarvoisen tärkeänä kunnan kehittämisen kannalta. Ylläpidämme säännöllistä vuoropuhelua yrittäjien ja kunnan välillä.	Arviointi: Yrittäjyys- ja taloustaito kurssien ja valinnaismoduulien toteutuminen. Yrittäjien ja vierailijoiden käynnit oppitunneilla. Opiskelijoiden tet-jaksot paikallisissa yrityksissä. Toteuma 2024: Yrittäjyysopinnot eivät ole innostaneet opiskelijoita osallistumaan. Oppilaanohjauksessa työelämäpäivän toteutus.
Edistämme kunnan ilmasto-ohjelman tavoitteita ja tavoittelemme hiilineutraalisuutta vuoteen 2035 mennessä	Arviointi: Kestävän kehityksen periaatteiden, kierrätyksen ja lajittelun toteuttaminen opetuksessa. Kimppakyyditykset työmatkoilla sekä siirtymiset oppitunneille lihasvoimin. Toteuma 2024: Toteutuneet suunnitellusti.
Kehitämme omaleimaisia ja vetovoimaisia luontoon ja kulttuurin perustuvia aktiviteetteja, tapahtumia sekä elämyspalveluja yhteistyössä matkailuyritysten ja muiden sidosryhmien kanssa.	Arviointi: Hyvinvointi- ja liikuntatapahtumat koulupäivinä, kuten frisbeegolf turnaukset, kalastuspäivät ja opintoretket metsä- ja luontoympäristössä. Kirjattuina lukuvuosi – ja toimintasuunnitelmiin ja arviointi lukuvuoden päätteeksi. Toteuma 2024: Toteutuneet lukuvuosisuunnitelman mukaisina lukion henkilökunnan ja opiskelijoiden yhteistyöllä. Hankerahoituksen puuttuessa ei yhteistyötä paikallisten yritysten kanssa.

TARKASTUSLAUTAKUNNAN ARVIO LUKION OPETUKSESTA

Tarkastuslautakunta toteaa, että tavoitteet on olennaisin osin saavutettu.

Tarkastuslautakunta pitää kunnan vetovoiman vuoksi elintärkeänä tukea ja kehittää paikkakunnan oman lukion

2.3.8. Sivistys- ja hyvinvointipalvelut yhteensä

Sivistys- ja hyvinvointipalveluiden alaisten toimintojen toimintatulot talousarviossa olivat 0,5 milj. euroa ja toteutuma oli 0,74 milj. euroa. Toimintakulut talousarviossa olivat 10,9 milj. euroa ja toteutuma oli 11,3 milj. euroa. Toimintakate oli talousarviossa -10,4 milj. euroa ja toteutuma oli -10,6 milj. euroa.

Hallinto- ja lautakuntapalveluiden toiminnalliset tavoitteet ovat toteutuneet pääsääntöisesti tavoiteasetannan mukaisesti. Varhaiskasvatus on järjestetty varhaiskasvatuslain mukaisesti. Varhaiskasvatuksen tavoitteet ovat olennaisin osin saavutettu. Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että varhaiskasvatuksessa on riittävät resurssit.

Opetuksen kustannustehokkuuteen vaikuttaa merkittävästi oppilasmäärät. Perusopetuksessa yläkoulun oppilasmäärä oli 147 (138) oppilasta. Alakoulun osalta oppilasmäärä oli 268 (294) oppilasta. Lukion oppilasmäärä oli 86 (86) oppilasta. Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että koulurakennukset ovat viihtyisiä ja hyväkuntoisia.

Myös vapaa-aikatoimen toiminnalliset tavoitteet ovat olennaisin osin toteutuneet. Kirjaston osalla tavoitteena oli kirjastokäyntien määräksi talousarviossa kirjattu 42 000. Kirjastokäynnit olivat 51 339 (49 752). Tavoite ylitettiin. Elokuviissa kävijöiden määrä oli 2848 (2553). Kävijöiden määrä ylitti talousarvion kävijämäärän, joka oli 2 500. Kävijämäärä liikuntapaikoissa oli 133 000 (146 000), joka ylitti talousarvion 125 000.

TARKASTUSLAUTAKUNNAN ARVIO SIVISTYS- JA HYVINVOINTIPALVELUISTA YHTEENSÄ
Tarkastuslautakunta toteaa, että sivistys- ja hyvinvointipalveluiden tavoitteet ovat olennaisin osin toteutuneet. Edelleen on tärkeää kehittää toimintaa sillä periaatteella, että lisäämme kuntamme houkuttavuutta. Tarkastuslautakunta pitää erittäin myönteisenä, että kuntalaiset käyttävät aktiivisesti kunnan vapaa-aikatoimen tarjontaa.

2.3.9. Tekninen lautakunta

Hallinto ja lautakuntapalvelut pitävät sisällään lautakuntatyöskentelyn, kaavoituksen ja maankäytön, kunnan rakennuttamistoiminnan, vesihuoltolaitoshallinnon sekä romuajoneuvovalvonnan. Edellisten lisäksi toimintaan kuuluu myös kiinteistöveroprojekti. Alla on esitetty hallinto- ja lautakuntapalveluiden toiminnallisia tavoitteita, niiden toteumaa ja lautakunnan arvion.

Toiminnan tavoite	Toteuma
Tekninen/Hallinto- ja lautakuntapalvelut, vastuuhenkilö tekninen johtaja	
Huolehdimme kuntalaisten kokonaisturvallisuudesta varautuen myös häiriötilanteisiin	Arviointi: Toimialan varautumissuunnitelma päivitetään valtuustokausittain. Toteuma 2024: Tavoite toteutuu, Teknisten palveluiden valmiussuunnitelma on päivitetty 2022 ja

	uusi päivitys on käynnissä.
Olemme yritysten vahva ja haluttu kumppani. Tuemme tarpeen vaatiessa yritysten kasvua ja innovaatiotoimintaa.	Arviointi: Kaavoitukseen varautuminen, sopivaa maa-aluetta kaavoitettavaksi ha Toteuma 2024: Tavoite toteutuu, raakamaata n. 65 ha
Hyödynnämme mahdollisimman monipuolisesti paikallisia yrityksiä kunnan palvelutuotannossa, hankinnoissa sekä kehittämistoiminnassa.	Arviointi: Hankintaportaalin kautta tehdyt hankinnat kpl Toteuma 2024: Tavoite toteutuu, hankintatiimi on kokoontunut kertaalleen, hankintatilaisuus pidetty yrittäjille, kilpailutukset tehty pääsääntöisesti Cloudian kautta
Tarjoamme houkuttelevia tontteja ja luonnonläheisiä asumisratkaisuja, ja tuomme niitä aktiivisesti esille kuntamarkkinoinnissa	Arviointi: Tonttivaranto eri toimintoihin kpl/ha Toteuma 2024: Tavoite toteutuu. Elinkeinotoimintaan n. 6 ha, asuintontteja 40 kpl
Laadimme Kangasniemelle uuden maankäyttöpoliittisen ohjelman	Arviointi: Laaditaan maankäyttöpoliittinen ohjelma kahdelle valtuustokaudelle. Kirkonkylän yleiskaavan ajantasaisuutta tarkastellaan valtuustokausittain. Toteuma 2024: Tavoite toteutuu, Maapoliittinen ohjelma valmistelussa, yleiskaavan ehdotusvaihe valmistelussa.
Uudistamme kiinteistöstrategian. Huomioimme kiinteistöratkaisuissa kuntalaisten palvelutarpeet sekä matkailijoiden ja kausiasukkaiden lähtökohdat.	Arviointi: Päivitetään kiinteistöstrategia 10 vuoden välein (n. joka toinen valtuustokausi) Toteuma 2024: Strategian laatiminen valmistelussa, tiedot skenarios-ohjelmassa
Luomme uusia palvelumalleja monipaikkaisuuden ja etätyön mahdollistamiseksi.	Arviointi: Sähköiset lupapalvelut, haetut sähköiset luvat % Toteuma 2023: Tavoite toteutuu, sähköisesti haettu 98 % luvista.
Edistämme matkaketjujen toimivuutta ja joukkoliikenteen saavutettavuutta. Mahdollistamme sujuvan asioinnin, opiskelun ja työmatkat lähikuntiin ja sieltä Kangasniemelle.	Arviointi: Pyritään pitämään yllä nykyinen joukkoliikenteen taso, osallistutaan seudulliseen joukkoliikennetyöhön (kokoukset kpl) Toteuma 2024: Tavoite toteutuu osallistuttu seudulliseen joukkoliikennetyöhön, yksi kokous ollut
Vahvistamme kunnan kokonaisvetovoimaa ja ylläpidämme kuntatalouden tasapainoa.	Arviointi: Kiinteistökartoitusprojektin läpi vieminen, kartoitetut kiinteistöt % Toteuma 2024: Tavoite toteutuu, kartoitettuja kiinteistöjä 83,2 %.
Edistämme kunnan ilmasto-ohjelman tavoitteita ja tavoittelemme hiilineutraalisuutta vuoteen 2035 mennessä	Arviointi: Ilmasto-ohjelman mittarit Toteuma 2024: Mittareiden raportointi Mikkelin seudun ympäristöpalveluille tehdään, kun kysely tulee.

Etsimme uusia energiatuotannon vaihtoehtoja, esimerkiksi aurinko- ja tuulivoima sekä biokaasu	Arviointi: Kaavoituksessa varaudutaan uusien energian tuotannon vaihtoehtoihin, tehdyt selvitykset. Toteuma 2024: Tuulivoimakaavoitus käynnissä. Kaavassa luonnosvaihe valmistelussa ja hankkeeseen liittyvä YVA menettely on valmistelussa.
---	---

Keskeisimmät riskit tavoitteiden saavuttamiselle:

Kaavoituksen ja investointien rakennuttamisen osalta henkilöstö- ja ostopalveluresurssit ovat merkittävien tekijä tavoitteiden toteutumisen varmistamisessa. Suurin riski kiinteistökarttoitus projektin osalta on henkilöstö ja taloudellisten resurssien riittäminen ja saatavuus. Lupapalveluissa henkilöstönmäärä on rajallinen, yhden henkilön poissaolo voi halvaannuttaa tilapäisesti koko toiminnan.

TARKASTUSLAUTAKUNNAN ARVIO TEKNISESTÄ LAUTAKUNNASTA
<i>Tarkastuslautakunta toteaa, että tavoitteet on olennaisin osin saavutettu.</i> <i>Tarkastuslautakunta pitää edelleen tärkeänä aktiivista joukkoliikenteen kehittämiseen osallistumista.</i>

2.3.10. Tekniset palvelut yhteensä

Teknisten palveluiden alaisten toimintojen toimintatuotot olivat talousarviossa 4,58 milj. euroa ja toteutuma oli 4,5 milj. euroa. Toimintakulut talousarviossa olivat 4,96 milj. euroa ja toteutuma oli 5,09 milj. euroa. Toimintakate oli talousarviossa -0,38 milj. euroa ja toteutuma oli -0,34 milj. euroa. Teknisten palveluiden alaisissa toiminnoissa toimittiin kokonaisuutena lähes määrärahojen osalta talousarvion puitteissa. Yksittäisten tulosityksikköjen menomäärärahoissa ei tapahtunut erityisen merkittäviä poikkeamia. Teknisellä osastolla oli yhteensä vakituista henkilöstöä 37,5 (37,5) ja tilapäisiä 2 (1,5).

Ruokapalveluiden tavoitteena oli valmiussuunnitelman päivitys valtuustokausittain. Valmiussuunnitelma päivitettiin 2024. Tavoitteena oli myös kotimaisuusaste 85 % raaka-ainehankinnoissa ja lähiruoan huomioiminen saatavuuden mukaan ja hävikin hallinta. Kotimaisuusaste oli 91 %. Tarkastuslautakunta toivoo jatkossa hävikistä tarkat määrät raportoitavassa muodossa siten, että hävikin pienenemiseen on määritelty selkeä tavoitetaso.

Aluetekniikan keskeinen tavoite oli kaavateiden kunnossapito ja ei poikkeamia laatuvaatimuksista sekä katuvalaistus 95 % toimivaa. Toteuman mukaan kaavateiden kunnossapitotavoite toteutui, mutta katuvalaistuksen toimivuus oli 92,6 % eli alle asetetun tavoitteen.

Vesihuoltolaitoksen keskeinen tavoite oli käyttöveden laatu ja että käyttövesi on asetusten mukaista. Tavoite on toteutunut, ei poikkeamia näytteiden tuloksissa. Lisäksi tavoitteena oli pitää varautumissuunnitelma ajan tasalla ja päivitettynä vähintään valtuustokausittain sekä häiriöiden määrän minimointi. Toteuman mukaan varautumissuunnitelma on päivitetty säännöllisesti ja vuoden aikana oli kolme vesijohtovuotoa, joilla ei ollut merkittävää haittaa käyttäjille. Taloudellisena

tavoitteena oli, että vesihuoltolaitoksen kannattavuus katetaan tuloilla sekä 1 % tuotto sijoitetulle pääomalle. Tavoite ei toteutunut kaikilta osin. Veden ja jäteveden taksojen korotus ei ollut riittävän suuri ja veden kulutus pieneni.

Keskeisimmät riskit tavoitteiden saavuttamiselle:

Kunnan vesihuoltoverkostot ovat pääsääntöisesti rakennettu 1970–80 -luvuilla. Vaikka saneerauksia tehdäänkin vuosittain, niin ongelmia verkoston osalta tulee joka vuosi. Ongelmia on ollut myös tarjousten saamisessa investointeihin. Talouden osalta vedenkulutus joko vähenee tai pysyy ennallaan, vaikkakin uusia liittyjiä tulee vuosittain. Veden käyttö tottumukset ovat muuttuneet. Kulurakenne kuitenkin kasvaa tarvikkeiden ja palveluiden kallistuessa. Tämä asettaa korotuspaineita veden ja jäteveden hintaan, joka on tällä hetkellä samassa tasossa, kuin verrokkikuntien veden hinnat. Tulevaisuudessa merkittävimpiä riskejä on osaavan henkilöstöresurssin saatavuus.

2.3.11 Tarkastuslautakunnan kokonaisarvio sitovista tavoitteista

TARKASTUSLAUTAKUNNAN ARVIO SITOVIEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMISESTA
Tarkastuslautakunnan arvion mukaan teknisten palveluiden investointeihin tarvittaisiin lähivuosille rohkeasti lisäpanostusta, jotta korjausvelan kehitys saataisiin tasoittumaan.

3. Toiminnan arviointi

Toimintavuoden aikana tarkastuslautakunta on tutustunut tarkastussuunnitelman mukaisesti yksityiskohtaisemmin joihinkin yksittäisiin toimintoihin. Tämän perusteella tarkastuslautakunta on edellä arvioinut tavoitteiden toteumaa, arvioinut toiminnan tarkoituksenmukaisuutta ja antanut tarpeen mukaan suosituksia toiminnan kehittämiseksi.

3.1. Toiminta ja talouskatsaukset

Vuoden aikana tarkastuslautakunta on saanut kokouksissaan ajankohtaista ja ajantasaista tietoa kunnan toiminnan ja talouden kehityksestä. Katsauksissa on todettu, että kunnan oman toiminnan kustannukset ovat pysyneet hallinnassa. Tarkastuslautakunta toteaa, että sote-palveluiden saatavuuteen voidaan vaikuttaa epäsuorasti, koska hyvinvointialue järjestää palvelut. Tarkastuslautakunta kuitenkin kehottaa, että kunta mahdollisuuksien mukaan pyrkii vaikuttamaan siihen, että sote-palvelut säilyvät vähintään samalla tasolla kuin aiemmin.

3.2. Henkilöstö

Henkilöstöön liittyviä asioita selostetaan tarkemmin erikseen laadittavassa henkilöstöraportissa. Kunnan kokonaishenkilöstön määrä nousi edellisvuodesta ja oli 185 (197). Vakinaista henkilöstöä oli 149 (151) ja määräaikaista 26 (35). Henkilöstön vaihtuvuus oli 18 henkilöä (12). Henkilöstön ikärakenne osoittaa, että eniten

työntekijöitä on ikäryhmissä 55–64 ja 60–64. Sairauspoissaoloja on eniten ikäryhmässä 35–44 vuotta.

Henkilöstön sairauspoissaolot vaihtelevat vuosittain. Sairaspäivien määrä oli 2459 (2 675) päivää. Henkilöä kohden sairaspäivien määrä on n. 12,72 (14,27) päivää/vuosi. Tarkastuslautakunta pitää positiivisena, että sairauspäivien määrä laski edellisvuoden tasosta. Suurin sairauspoissaolojen aiheuttaja on hengityselinten sairaudet. Henkilöstöstä 43 %:lla ei ollut lainkaan sairauspoissaoloja.

Sairaspäivien aiheuttama todellinen kustannus on riippuvainen siitä, minkä verran sijaisia tarvitaan poissaolojen paikkaajaksi. Työterveyspalvelujen kustannukset nousivat 122 862,48 eurosta 165 665,80 euroon. Työntekijää kohden kustannukset olivat 856,91 (653,75) euroa. Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että kunta suunnittelee ja laatii ennaltaehkäiseviä toimenpiteitä sairauspoissaolojen vähentämiseksi. Työhyvinvoinnin kehittäminen, johtaminen ja esimiestyö on tärkeässä roolissa henkilöstön työhyvinvoinnin kannalta.

3.3. Kokonaistaloudellisten tavoitteiden toteutuminen 2024

Tuloslaskelma, t€	TA 2024	TA+M 2024	TP 2024	Toteuma-%
Toimintatuotot	6 624	6 564	7 353	112
Toimintakulut	-19 055	-19 260	-19 945	103,6
Toimintakate	-12 431	-12 696	-12 592	99,2
Verotulot	12 185	12 783	13 006	101,7
Valtionosuudet	1 528	1 652	1 650	99,9
Rahoitustuotot ja -kulut	6	105	197	187,4
Vuosikate	1 288	1 844	2 261	122,6
Poistot ja arvonalentumiset	1 597	1 597	2 125	133,1
Tilikauden yli-/alijäämä	-309	247	136	55

Toimintatulot ylittivät talousarviossa arvioidun määrän 112 prosenttisesti. Toimintakulut ylittivät talousarvion 103,6 prosenttisesti. Toimintakate toteutui hieman talousarviota parempana. Verotulot ylittivät talousarvion 101,7 prosenttisesti ja valtionosuudet jäivät hieman talousarviosta toteutuen 99,9 prosenttisesti.

Tilikauden vuosikate oli 2,26 milj. euroa, joka on yli suunnitelman mukaisten poistojen ja arvonalentumisten. Kestävässä kuntataloudessa vuosikate kattaa poistot. Kertynyt ylijäämä oli 136 tuhatta euroa, mikä on hieman parantanut kuntatalouden taloudellista asemaa. Tästä ei voi kuitenkaan vetää johtopäätöstä, että kunnan talous olisi pysyvämminkin parantunut.

Toteutunut vuosikate oli parempi kuin talousarvion vuosikate mutta ylijäämää kertyi vähemmän kuin talousarviossa oli suunniteltu.

3.4 Kokonaistalouden tunnusluvut 2024–2023

Kangasniemen kunta	2024	2023
Toimintatuotot/ -kulut	23 %	22 %
Vuosikate % poistoista	106 %	107 %
Vuosikate / asukas	447 €	352 €
Omavaraisuusaste	68,4 %	64,7 %
Suhteellinen velkaantuneisuus	61,7 %	72,3 %

Kertynyt ylijäämä / asukas	1 757 €	1 713 €
Lainakanta / asukas	1 764 €	2 120 €

Kuten taulukosta huomataan, kunnan keskeiset tunnusluvut ovat osittain parantuneet. Omavaraisuusaste mittaa kunnan vakavaraisuutta ja alijäämän sietokykyä. Omavaraisuusaste oli 68,4 (64,7) %. Suhteellinen velkaantuneisuus kertoo sen, kuinka paljon kunnan käyttötuloista tarvitaan vieraan pääoman takaisin maksuun. Suhteellinen velkaantuneisuus oli 61,7 (72,3) %, joka on parantunut edellisvuodesta. Lainakanta oli 8,931 (10,842) milj. euroa ja asukasta kohden lainaa oli vuoden lopussa 1 764 (2 120) euroa.

TARKASTUSLAUTAKUNNAN SUOSITUS

Tarkastuslautakunta pitää positiivisena sitä, että kriisikuntakriteereistä yksikään ei täyty. Kuitenkin lautakunnan näkemyksen mukaan tarvitsemme investointeja ajatellen rohkeampia vuosia.

Tytäryhtiöiden puolesta taattujen lainojen määrä oli n. 2,8 (2,93) milj. euroa. Muiden puolesta annettuja takauksia oli 0,85 (0,89) milj. euroa. Takausvastuiden määrä on yhteensä 3,65 (3,83) milj. euroa. Vastuiden määrä aleni edellisvuodesta sekä konsernitakausten että muiden osalta.

Tilinpäätös sisältää konsernitilinpäätöksen. Konserni koostuu neljästä tytäryhtiöstä ja yhdestä kuntayhtymästä. Konsernin tulos on ylijäämäinen 0,355 (ylijäämäinen 0,542) milj. euroa ja kertynyttä ylijäämää on konsernitaseessa yhteensä 0,605 (0,25) milj. euroa. Konsernitaseen loppusumma on 33,077 (34,811) milj. euroa. Kuntakonsernin lainakanta oli 11,727 (14,151) milj. euroa. Asukasta kohden konsernilainat ovat 2 316 (2 766) euroa, ja konsernilainat ja vastuut 2 351 (2 824) euroa.

Kunnan konsernille asettamat tavoitteet liittyivät lähinnä vuokra-asuntoihin. Tavoitteena oli vuokratalojen muuntaminen palveluasumiseen sopiviksi. Saadun tiedon mukaan asuntoja ei ole muutettu palveluasumiseen sopiviksi vuoden 2024 aikana. Käyttöastetavoite oli 90 %. Käyttöaste on ollut 83 % eli tavoitteen alle. Lisäksi tavoitteena oli talojen lämmitysmuotojen muutokset hiilineutraaliin suuntaan. Kaukolämpöön siirrytty osoitteissa Alhontie 1, Ketotie 1 ja 3. Kunnan vuokra-asunnot tulee olla olennainen osa kunnan kiinteistöstrategiaa. Tilatarkasteluissa on aina oltava mukana kaikki konserniin kuuluvat kiinteistöt. Tarkastuslautakunta rohkaisee kehittämään kunnan ja tytäryhtiöiden välistä yhteistyötä. Kunnan kiinteistöstrategia tulee saattaa ajan tasalle huomioiden tulevaisuuden tarpeet.

3.5 Talousarvion toteutuminen

Käyttötalouden määrärahojen sitovuustaso on vastuualueen bruttomenot ja -tulot. Talousarviossa menomäärärahat olivat 19,260 milj. euroa. Talousarvion toteutuma oli 19,945 milj. euroa. Toteutuneet menot ylittivät talousarvion 0,685 milj. euroa eli 3,6 prosenttia. Talousarviossa tulomäärärahoja oli 6,564 milj. euroa ja toteutuma oli 7,353 milj. euroa. Tulot ylittivät talousarvion 0,789 milj. euroa eli 12 prosenttia. Nettona (nettomenot) käyttötalous toteutui 0,1 milj. euroa talousarviota parempana.

Käyttötalouden yksittäisten määrärahojen ylityksiä oli sivistys- ja hyvinvointipalveluiden menoissa 0,4 milj. euroa ja tuloissa ylitystä 0,24 milj. euroa talousarviomuutosten jälkeen. Teknisten palveluiden ylitys määrärahojen menoissa oli 0,125 milj. euroa eli 3 % ja tuloissa ylitystä 0,162 milj. euroa eli 4 %. Kunnanhallituksen tulot ylittivät muutetun talousarvion 0,4 milj. euroa eli 26 %.

Kunnan investointien budjetoitu määrä oli 1,784 (1,561) milj. euroa. Toteutuneet investoinnit olivat 1,296 (0,852) milj. euroa. Talousarviossa investointituloja ennakoitiin kertyvän 0,200 (0,200) milj. euroa ja toteutuma oli 0,133 (0) milj. euroa. Investointien nettotuloksi tuli 1,163 (0,852) milj. euroa.

Euromääräisesti merkittävimpiä investointeja olivat linjaverkoston saneeraus (180 038), Beckerin koulun rakennesaneeraus (232 720) ja päiväkodin saneeraus (159 069). Kunnan tulee arvioida investointeja suhteessa muuttuvaan palvelutarpeeseen ja investointien osalta tulee olla riittävät vaihtoehtolaskelmat. Tarkastuslautakunta korostaa, että investoinneissa tulee käyttää tarveharkintaa erityisen paljon epävarmassa taloustilanteessa. Tarkastuslautakunta myös huomauttaa, että kunnan tulee hakea saatavilla olevat investointituet esimerkiksi lämmitysjärjestelmien muuttamiseen.

3.6 Vesilaitos

Vesilaitoksen tulos on 23 579,13 (63 952,92) euroa alijäämäinen. Vesilaitoksen liikevaihto kasvoi 79 894,75 euroa. Laitoksen kokonaiskustannukset laskivat edellisestä vuodesta. Henkilöstökulut kasvoivat 4 350,29 euroa edellisestä vuodesta. Laitoksen myymän veden määrä oli 189 988 (188 671) m³ ja se nousi 0,6 %. Lasketun jäteveden määrä oli 134 307 (133 034) m³. Tilinpäätöksessä ei kerrota käsitellyn jäteveden määrää. Vesilaitoksen kustannuksista n. 27 % muodostuu poistoista. Peruspääomalle ei makseta sisäistä korkoa.

4. Yhteenveto

Kunnan valtionosuusjärjestelmän uudistus aiheuttaa merkittävää epävarmuutta tulevaisuuden ennustamiseen ja Kangasniemen kunnan tulee tehdä huolellisia skenaarioanalyyskejä talouden suunnittelussa.

Työllisyysalue-uudistuksen ennakkointi on ollut haastavaa. Uudistuksen jälkeen toiminta on käynnistynyt vuoden 2025 alusta.

Tilikauden ylijäämä 136 043 euroa on olosuhteisiin nähden hyvä tulos kunnalta. Alkuperäisen talousarvion perusteella odotettiin 308 605 euroa alijäämää. Verotulot toteutuivat odotettua suurempana. Kunnan käyttötalouden talousarvio toteutui kohtalaisesti ja suuria määrärahojen ylityksiä ei käytännössä ollut. Investointitoiminta jäi alhaiselle tasolle ja tämä yhdessä ylijäämäisen tuloksen mahdollisti sen, että kunnan velkamäärää jatkoi alenemistaan.

Kunnan talous on tasapainossa ja nyt toteutunut ylijäämä vankisti sitä edelleen. Ylijäämää on kertynyt yhteensä 8,9 milj. euroa. Kertynyt ylijäämä muodostaa hyvän puskurin mahdollisesti heikommillekin toimintavuosille. Valtionosuusjärjestelmä uudistuu tulevaisuudessa, mikä aiheuttaa epävarmuutta talouden ennustamiseen. Asukasluvun jatkuva alentuminen on riski taloudelle. Samoin kunnan vanheneva väestö tulee vaatimaan enemmän terveydenhuollon ja hoivan resursseja. Kunnan taloudellista kantokykyä arvioidaan myös konsernin näkökulmasta ja konsernin tulos oli voitollinen. Konsernitaseella on myös kertynyttä ylijäämää.

Kunnan strategia on vahvistettu vuosiksi 2022–2025. Strategiassa asetettuja tavoitteita toteutetaan vuosittain talousarvion kautta. Strategiset tavoitteet ovat pitemmän aikavälin tavoitteita.

Kunnan väkiluvun pysyttäminen nykyisellään tai sen kasvattaminen on edelleenkin yksi tärkeimmistä kunnan tavoitteista. Vähenevällä asukasmäärällä on vaikea rahoittaa väestön ikääntymisen mukanaan tuomia kustannuksia. Maahanmuuttajia pitää pystyä kotouttamaan Kangasniemelle ja tavoitteena tulisi olla, että maahanmuuttajat jäisivät asumaan Kangasniemelle.

Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan kunnan taloutta on kokonaisuudessaan hoidettu valtuuston päätösten mukaisesti. Talousarvion toteutumaa on seurattu ajantasaisesti. Tarkastuslautakunta haluaa kiinnittää erityistä huomiota riittäviin investointeihin. Valtuuston määrittämät toiminnalliset tavoitteet on saavutettu kohtuullisen hyvin. Alijäämän kattamistarvetta ei ole kunnassa.

5. Allekirjoitukset

Kangasniemellä 8. päivänä toukokuuta 2025

Pasi Hänninen
Puheenjohtaja

Simo Hokkanen
Varapuheenjohtaja

Vesa Paronen
jäsen

Mervi Laitinen
jäsen

Sirpa Sappinen
jäsen